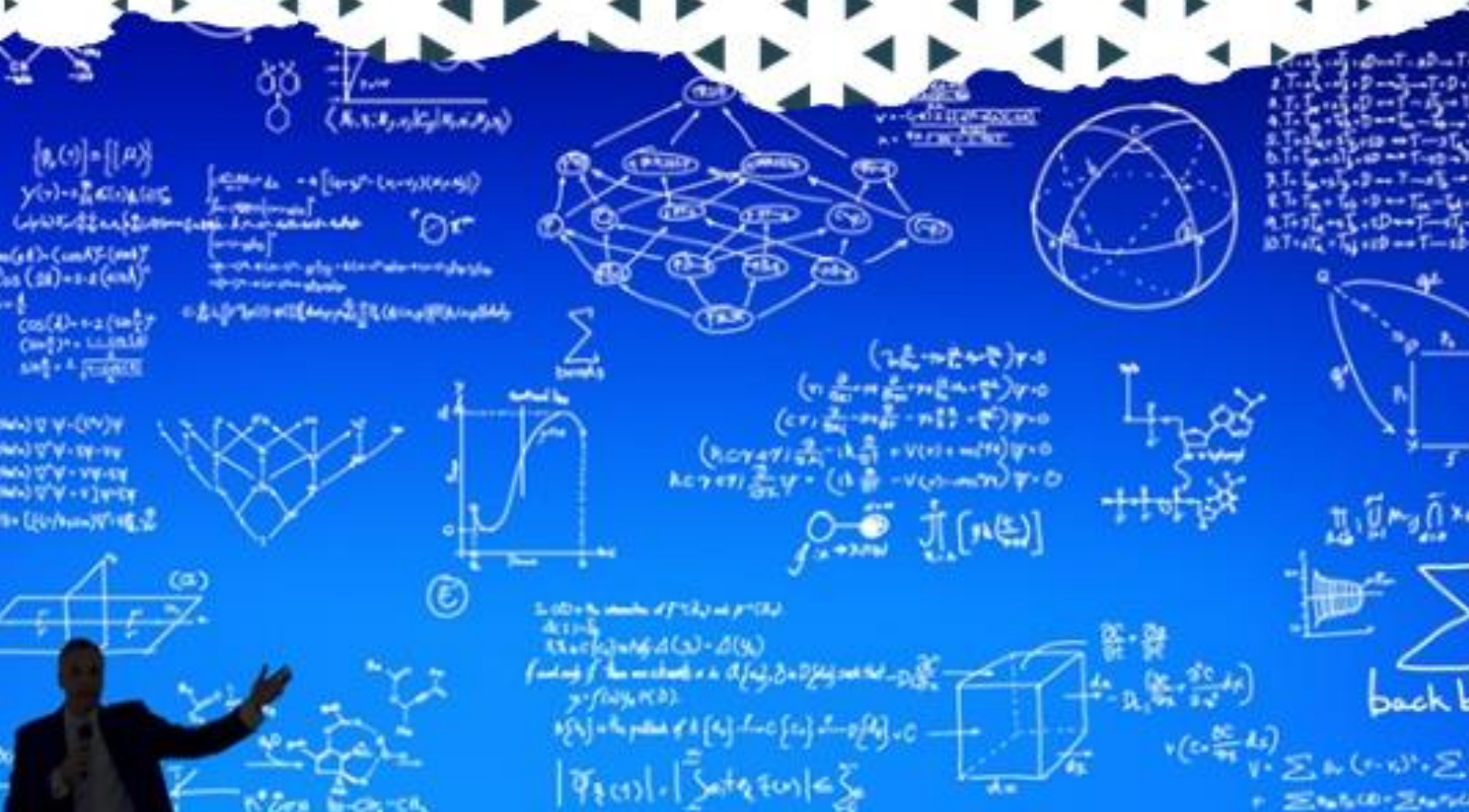

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

Google Scholar zenodo OpenAIRE

+998335668868

<https://innoworld.net>

2026

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2026-YIL № 3-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

**TALABALARNING INDIVIDUAL-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI VA
AKADEMIK O'ZLASHTIRISH O'RTASIDAGI KORRELYATSION
BOG'LIQLIK****Xalilova S.X., Xudoyberdiyeva A.M.**

O'zMU Ijtimoiy fanlar fakulteti "Amaliy psixologiya" yo'nalishi
4- bosqich talabalari

Mazkur tezis talabalarning individual-psixologik xususiyatlari hamda akademik o'zlashtirish ko'rsatkichlari o'rtasidagi statistik bog'liqlikni ilmiy manbalar asosida tahlil qilishga qaratilgan. Zamonaviy psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quv natijalari faqat intellektual salohiyat bilan emas, balki shaxsning barqaror psixologik xususiyatlari, motivatsiya darajasi, emotsional barqarorligi va o'zini-o'zi boshqarish ko'nikmalari bilan ham bog'liqdir.

Intellekt va akademik o'zlashtirish o'rtasidagi bog'liqlik eng ko'p o'rganilgan yo'nalishlardan biridir. Deary va hammualliflar tomonidan 70 000 dan ortiq o'quvchi ishtirokida o'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, intellekt ko'rsatkichi va ta'lim natijalari o'rtasida ijobiy, o'rtacha darajadagi korrelyatsiya mavjudligi aniqlangan ($r \approx 0.5$ atrofida). Bu natija intellekt akademik muvaffaqiyatning muhim prediktori ekanligini ko'rsatadi.

Shaxsning barqaror xususiyatlari ham o'zlashtirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Poropat tomonidan amalga oshirilgan meta-tahlilda (70 dan ortiq tadqiqotlar asosida) "Katta beshlik" modeli omillari bilan akademik muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik o'rganilgan. Natijalarga ko'ra, mas'uliyatlilik (conscientiousness) akademik ko'rsatkichlar bilan ijobiy korrelyatsiyaga ega ($r \approx 0.22-0.24$). Muallif ushbu ko'rsatkichni intellekt bilan bog'liqlik darajasiga yaqin deb baholaydi. Bu ma'lumot shaxsning tartiblilik, intizomlilik va vazifani oxiriga yetkazish xususiyatlari o'quv natijalariga ta'sir qilishini statistik jihatdan tasdiqlaydi.

Emotsional barqarorlik va nevrotizm darajasi ham akademik natijalarga ta'sir ko'rsatadi. Chamorro-Premuzic va Furnham tadqiqotida nevrotizm ko'rsatkichi yuqori bo'lgan talabalarda imtihon tashvishi yuqoriroq bo'lishi va bu natijaga salbiy ta'sir ko'rsatishi aniqlangan. Bu holat emotsional nazorat va stressga chidamlilikning akademik jarayondagi ahamiyatini ko'rsatadi.

Motivatsiya omili ham o'zlashtirish bilan bevosita bog'liq. Ichki motivatsiya darajasi yuqori bo'lgan talabalar ko'proq mustaqil ishlashga moyil bo'lishi va barqaror akademik natijalarni ko'rsatishi aniqlangan. Mazkur meta-tahlilda psixologik omillar va akademik muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik tizimli ravishda umumlashtirilgan.

Korrelyatsion tahlil individual-psixologik ko'rsatkichlar (intellekt ballari, shaxs testlari natijalari, motivatsiya shkalalari) hamda akademik o'zlashtirish (GPA yoki reyting ballari) o'rtasidagi statistik bog'liqlikni aniqlash imkonini beradi. Ilmiy manbalarga ko'ra, ushbu bog'liqliklar odatda o'rtacha darajada bo'lib, biror omil yakka holda akademik muvaffaqiyatni to'liq tushuntirib bera olmaydi. Biroq kompleks yondashuv asosida individual-psixologik xususiyatlar ta'lim natijalarining muhim prediktorlari sifatida qaraladi.

Xulosa qilib aytganda, empirik tadqiqotlar talabalarning individual-psixologik xususiyatlari va akademik o'zlashtirish o'rtasida statistik jihatdan ahamiyatli ijobiy bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Intellekt, mas'uliyatlilik, motivatsiya va emotsional barqarorlik kabi omillar o'quv natijalarini prognoz qilishda muhim ahamiyatga ega. Shu bois, ta'lim jarayonida individual farqlarni inobatga olish hamda psixologik qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Deary, I. J., Strand, S., Smith, P., Fernandes, C. Intelligence and educational achievement // *Intelligence*. — 2007.
2. Poropat, A. E. A meta-analysis of the five-factor model of personality and academic performance // *Psychological Bulletin*. — 2009.
3. Chamorro-Premuzic, T., Furnham, A. Personality traits and academic examination performance // *Personality and Individual Differences*. — 2003.

